

Пластова ідеологія була глибоко закорінена у християнській традиції. Основний пластовий закон, сформульований Тисовським, містив положення про любов до Бога, Батьківщини, повагу до старших, дотримання слова, самодисципліну та постійне самовдосконалення. Таким чином, релігійне виховання не залишилось приватною справою, а набуло суспільного значення через систему громадянського і духовного формування молоді.

Цей підхід відрізнявся від європейських скаутських моделей тим, що в «Пласті» духовність не була нейтральною – вона була чітко пов'язана з християнськими цінностями. Це, на думку В. Струганця, «зумовило особливу моральну атмосферу, яка відрізняла пластовий рух від інших молодіжних організацій» [3, с. 84].

Світогляд Олександра Тисовського формувался під впливом християнських цінностей, наукового підходу до світу, ідеї національного відродження та активної громадської участі. Його життя стало прикладом втілення цих ідей на практиці. Через «Пласт» він створив систему виховання, яка й досі формує свідомих, відповідальних і патріотичних громадян. Тисовський довів, що справжнє служіння ідеї починається з виховання серця й розуму молодої людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зубрицький І. О. Олександр Тисовський про систему соціального виховання. *Наша школа*, 2013, №1, С.12–15.
2. Соломаха О. (2021). Виховання ціннісних орієнтацій у дітей на прикладі діяльності «Пласту»: історико-педагогічні аспекти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*, 2021, №1, Ч.2, С.45–50.
3. Струганець В. Бачення Олександром Тисовським проблем виховання української молоді в Східній Галичині у міжвоєнний період. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*, 2014, №1(2), С.82–89.
4. Тисовський О. Життя в Пласті : посібник для українського пластового юнацтва. 4-те вид. Торонто : Головна Пластова Булава, 1997. 551с.

Андрій ЛАЗАРУК

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна
lazaruk@ukr.net*

ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА САМОЗДІЙСНЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

У період глобалізації, технологічних інновацій та суттєвих інформаційних перевантажень людина стикається з численними викликами, що вимагають

чіткої самоідентифікації та розуміння своїх життєвих орієнтирів. В умовах постійних трансформацій соціуму важливість цінностей, які формують індивідуальну свідомість, стає визначальним фактором для адаптації особи до нових реалій та вибору власного життєвого шляху. Цінності постають основою, яка визначає життєву позицію суб'єкта, його спонуки, інтереси, мету і способи досягнення поставлених цілей, не лише забезпечуючи внутрішню стабільність і цілісність, але й виступаючи орієнтирами для взаємодії з довкіллям. До того ж вивчення цінностей як основи самовизначення дає змогу зрозуміти процеси формування особистості, її мотивацію та соціальну активність, що робить аналізовану проблему надзвичайно важливою для філософсько-психологічного осмислення.

Аналіз наукової літератури (І. Карівець [2], О. Коберник [1], А. Лазарук [3; 4], В. Мельник [5], В. Роменець [6], А. А. Фурман [7], А. В. Фурман [7] та ін.) показує, що вченими визначено сутнісний зміст цінностей як міждисциплінарної категорії, виявлено значущість їх в індивідуальному бутті людини, а також детально охарактеризовано важливі орієнтири сучасного світу. Проте цінності сучасного світу як основа самоздійснення людини детально не визначені.

Мета статті – обґрунтування цінностей як основи самоздійснення людини в сучасному світі.

Сутнісний зміст сучасного світу полягає в тому, що в умовах стрімкого соціального розвитку й кардинальних культурних змін традиційні ціннісні орієнтири часто втрачають свою значущість. Оскільки сучасні цінності відіграють важливу роль у виборі особистістю життєвого шляху, визначаючи його ключові орієнтири, саме вони постають в основі самовизначення, сприяючи внутрішньому зростанню та адаптації до мінливого світу. При цьому людина у процесі оприявлення та найповнішого розкриття внутрішнього потенціалу свого Я постає перед необхідністю переосмислення індивідуальних пріоритетів й вирішення накопичених суперечностей, що актуалізує проблему цінностей як внутрішніх опор для її подальшого самоздійснення й самоактуалізації.

У сучасній філософії та психології існують різні погляди на природу цінностей – від наголошування на їх об'єктивності до віднесення до сфери суб'єктивних уявлень людини, і від трактування цінностей як вроджених архетипів – до їх суцільної соціальної зумовленості. В рамках концепції інтеріоризації відбувається засвоєння людиною трансльованих ззовні цінностей, їх привласнення, прийняття і перетворення на особистісні орієнтири. В результаті екстеріоризації людина, навпаки, виявляє свої внутрішні цінності через поведінку, соціальні інститути, норми або культурні продукти, змінюючи

і трансформуючи довкілля. Цей процес уможливорює трансформацію й переведення індивідуально-ціннісних переконань в колективні норми [1; 4].

Зазначимо, що цінності завжди були основою для формування моральних орієнтирів людини, визначаючи її уявлення про добро і зло. В умовах сучасного світу, де змінюються політичні, економічні та соціальні структури, цінності служать моральним компасом, який вказує людині правильний шлях у часи невизначеності. В умовах, коли всі навколо шукають відповіді на питання про сенс життя, напрямок і цілі, цінності стають незмінним орієнтиром, який допомагає не втратити себе в хаосі. Цінності визначають не лише те, як людина реагує на зовнішній світ, але й те, як вона будує стосунки з іншими людьми. Вони формують основи для прийняття важливих рішень у житті, визначаючи, що є справжнім і важливим. Наприклад, такі цінності, як чесність, співчуття та взаємоповага, дозволяють людині залишатися на правильному шляху навіть у складних ситуаціях. Моральний компас, що формується на основі цих цінностей, допомагає зберігати внутрішній спокій і не піддаватися впливу обставин, що надає людині впевненості та стабільності, необхідної для життєвого розвитку [5]. Саме цінності постають тим фундаментом, який допомагає людині не лише приймати правильні рішення, а й знаходити сенс у складних ситуаціях, надаючи їй можливість адаптуватися до світу, що швидко змінюється.

У сучасному мінливому світі стійкість особистості є важливою рисою, яка дозволяє зберігати рівновагу в умовах постійних викликів. Цінності постають в основі такої стійкості, адже вони забезпечують внутрішню силу, що допомагає впоратися з кризами і непередбачуваними ситуаціями. Людина, яка чітко розуміє і дотримується своїх моральних переконань, наполеглива у досягненні своїх цілей, вона не піддається зовнішнім обставинам, а через внутрішню впевненість у правильності своїх рішень знайде в собі сили для подолання труднощів. Слід враховувати, що цінності формують внутрішню стійкість, оскільки дають людині чітке розуміння того, що важливо для неї в житті. Усвідомлення цього допомагає приймати важливі рішення навіть у кризових ситуаціях. У моменти труднощів або непередбачуваних змін саме цінності стають тим, на що людина спирається, аби зберегти свою моральну стійкість. Вони допомагають зберігати ясність думок і не втрачати орієнтирів. Наприклад, коли людині доводиться вирішувати питання, що стосуються її кар'єри або особистого життя, вона може орієнтуватися на такі цінності, як чесність, справедливість і відповідальність, що дає змогу зберегти впевненість у прийнятих рішеннях. Цим самим цінності допомагають людині не лише долати труднощі, а й виявляти свою внутрішню силу. На їх основі формуються важливі особистісні якості й риси людини, такі як самоконтроль, стійкість до

стресу чи здатність до адаптації [2]. Це особливо важливо в умовах глобальних змін, де кожен день приносить нові виклики і потребує від особистості гнучкості та рішучості. Людина, яка опирається на свої цінності, може не зберігати внутрішню стабільність, але й здійснювати вчинки [6; 7], що дозволяє їй не лише виживати, а й процвітати в мінливому світі.

Окрім того, вважаємо за необхідне проаналізувати значення цінностей у сфері міжособистісних взаємин. Так, цінності є важливим чинником формування позитивних стосунків, оскільки саме вони визначають ставлення до соціального довкілля і прийнятні стандарти поведінки. Суб'єкт, який чітко усвідомлює свої цінності, здатен будувати стосунки на основі взаємної поваги, довіри та чесності, навіть коли соціальні правила, норми та уявлення про зло і добро кардинально змінюються. Коли людина дотримується своїх цінностей, вона здатна не лише забезпечити своє власне благополуччя, а й позитивно впливати на оточуючих. Це виявляється у готовності до співпраці, відкритості та уважності до інших людей [1]. Принципи взаємоповаги та відповідальності стають основою для створення здорових стосунків у родині, на роботі, у громадських організаціях. У сфері міжособистісних взаємин цінності також допомагають людині залишатися морально стійкою, забезпечуючи основу для конструктивної комунікації та ефективної взаємодії, дозволяючи вирішувати конфлікти, уникати непорозумінь і досягати спільних цілей. Вони дають можливість будувати взаємини не лише з людьми, а й з макро- і мікросоціумом, орієнтуючись на принципи рівності, справедливості та підтримки інших [3]. В умовах постійних змін, де соціальні норми та цінності можуть коливатися і навіть істотно змінюватися під впливом державної ідеології, здатність орієнтуватися на сталі моральні принципи дозволяє людині, яка має чітке розуміння правильного і важливого у відносинах з іншими людьми залишатися відповідальною насамперед перед собою. Проте у відносинах між людьми важливо, щоб цінності були спільними або хоча б узгодженими, що сприяє гармонії і взаєморозумінню.

Отже, цінності відіграють важливу роль у самоздійсненні людини. Вони служать моральним компасом, який дозволяє орієнтуватися в умовах постійних змін і невизначеності, що характерні для глобалізованого та турбулентного середовища. Під впливом мінливих соціокультурних обставин людина, котра опирається на свої внутрішні цінності, здатна зберігати стійкість, незважаючи на зовнішні труднощі. Цінності, виступаючи як основа для прийняття етичних рішень, допомагають не тільки знаходити правильний шлях у складних ситуаціях, але й формувати здорові взаємодії з іншими людьми, підтримувати емоційну рівновагу та рухатися вперед навіть у часи криз. Також цінності є основою внутрішнього спокою та гармонії, дозволяючи людині ефективно

діяти, зберігаючи ясність думок і рішучість, в напрямку самореалізації. Саме через збереження життєвих пріоритетів особа здатна адаптуватися до нових умов, залишаючись вірною собі й не втрачаючи внутрішньої сутності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виховання цінностей особистості : європейський вектор та національний контекст : кол. моногр. / [Н. Безлюдна, В. Бойченко, О. Бялик [та ін.]; за ред. О. М. Коберника. Умань: Візаві, 2023. 392 с.
2. Карівець І. Деякі екзистенціальні рефлексії про самовизначення в умовах війни. *Вісник НУ «Львівська політехніка». Серія «Філософські науки»*. 2022. Том 8, число 2. С. 28-33. DOI : <https://doi.org/10.23939/shv2022.02.028>.
3. Лазарук А. Феноменологія самовизначення особи : базові теоретичні підходи у психології. *Психологія і суспільство*. 2024. №1. С. 131-149. DOI : <https://doi.org/10.35774/pis2024.01.2024.01.131>.
4. Лазарук А. Цінності людини у науково-психологічному осмисленні. *Психологія і суспільство*. 2003. № 2. С. 19-37.
5. Наука і цінності людського буття : колективна монографія / за ред. В.П. Мельника. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 550 с.
6. Основи психології : підручник / за ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. Київ : Либідь, 1999. 632 с.
7. Фурман А. А., Фурман А. В. Вчинкова буттєвість особистості : від концепту до метатеорії. *Психологія і суспільство*. 2018. №1-2. С. 5-26.

Олександр МОРЗИНСЬКИЙ

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
morzinsky_o@tnpu.edu.ua*

СПЕЦИФІКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В КОНТЕКСТІ ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТІВ

Особливості інформаційного аспекту російсько-українського конфлікту, порівняно з іншими гібридними війнами, полягають у таких характеристиках:

1) надзвичайній масштабності та глобальному охопленні аудиторії, що піддається інформаційним маніпуляціям;

2) послідовному й багатогранному використанні традиційних і сучасних медійних платформ, де соціальні мережі відіграють провідну роль;

3) формуванні нового наративу війни, спрямованого на руйнування усталених смислових структур і створення спотворених, часто неправдивих інтерпретацій реальності.

Дослідження мови гібридного протистояння передбачає аналіз передусім її словесної складової та соціально-семіотичних моделей, які вона породжує. Для цього використано приклади з матеріалів медіа, дописів у соціальних мережах